

Directiva UE privind nitrații

RO

APĂ

Contextul directivei

Apa pură și curată este vitală pentru sănătatea oamenilor și pentru bunăstarea acestora, precum și pentru ecosistemele naturale; prin urmare, protejarea calității apei reprezintă un element-cheie al politicii europene de mediu. Deoarece sursele de apă nu sunt restricționate în interiorul frontierelor naționale, o abordare la nivelul Uniunii Europene este esențială pentru soluționarea problemelor legate de poluare. Directiva privind nitrații din 1991 este unul dintre primele texte legislative ale UE destinat să controleze poluarea și să îmbunătățească calitatea apei.

Deși azotul este un element nutritiv vital, care contribuie la creșterea plantelor și a culturilor, concentrațiile mari de azot sunt dăunătoare pentru oameni și pentru natură. Utilizarea agricolă a nitraților în fertilizanții organici și în cei chimici reprezintă o sursă majoră de poluare a apei în Europa. Consumul de fertilizanți minerali a înregistrat pentru prima dată o reducere progresivă la începutul anilor '90 și s-a stabilizat în ultimii patru ani în UE-15, dar pe ansamblul tuturor celor 27 de state membre consumul de nitrați a crescut cu 6 %. În general, creșterea animalelor rămâne cauza principală a peste 50 % din descărcările totale de azot în apele de suprafață.

- **Directiva privind nitrații (1991)** vizează protejarea calității apei în Europa prin prevenirea poluării apelor subterane și a celor de suprafață cu nitrați proveniți din surse agricole și prin promovarea utilizării de bune practici agricole.

- Directiva se dovedește eficientă: între 2004 și 2007, concentrațiile de nitrați din apele de suprafață au rămas constante sau au scăzut în 70 % din locațiile monitorizate. În cazul a 66 % din punctele de monitorizare a apelor subterane, calitatea este constantă sau în curs de îmbunătățire.

- Toate statele membre au elaborat programe de acțiune: acestea sunt în număr de peste 300 pe teritoriul UE. Calitatea programelor este în creștere.

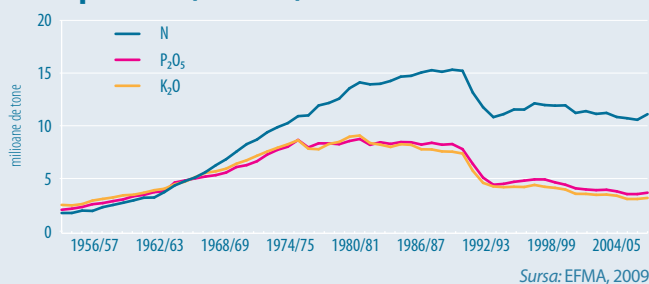
- Un procent de 39,6 % din teritoriul celor 27 de state membre ale UE face obiectul unor programe de acțiune.

- Fermierii sunt din ce în ce mai conștienți de importanța protecției mediului, explorând noi tehnici, cum ar fi prelucrarea gunoierului de grajd.

- Agricultură rămâne o sursă majoră a problemelor legate de apă, iar fermierii trebuie să adopte în continuare practici mai durabile. Sunt încă necesare eforturi uriașe pentru a readuce apa la o calitate optimă pe teritoriul UE.

apă

Consumul de substanțe nutritive utilizate ca fertilizanți în Uniunea Europeană (UE-27)

Exercitarea unui control asupra apei

Aspectul 1: O rețea de monitorizare din ce în ce mai extinsă demonstrează o tendință către concentrații de nitrați constante sau în scădere

În temeiul directivei, toate statele membre trebuie să efectueze o analiză a nivelurilor cantităților de nitrați din apele naționale, precum și a stării trofice a acestora. O bună monitorizare este esențială și înseamnă stabilirea de rețele de înaltă calitate de monitorizare a apelor subterane, a celor de suprafață și a celor marine. În prezent, există în UE 31 000 de puncte de prelevare pentru apele subterane și 27 000 de stații pentru apele de suprafață. Belgia, Malta și Danemarca dețin cele mai dense rețele de monitorizare.

La fiecare patru ani, Comisia Europeană redactează un raport privind punerea în aplicare a directivei, în baza informațiilor primite de la autoritățile naționale. În 2008-2009, pentru prima dată, toate cele 27 de state membre au prezentat date oficiale.

Raportul Comisiei pentru perioada 2004-2007 arată că 15 % din stațiile de monitorizare a **apelor subterane** din UE-27 au identificat niveluri de nitrați peste limita de 50 mg de nitrați pe litru. Pe de altă parte, 66 % au raportat niveluri sub 25 mg/l. Deoarece majoritatea statelor din UE-12 au raportat pentru prima dată, tendințele în ceea ce privește concentrațiile au fost evaluate doar pentru UE-15, unde două treimi din stațiile de monitorizare au raportat niveluri de nitrați constante sau în scădere, precum și pentru Bulgaria, Cipru, Estonia și Ungaria, unde 91 % din locațiile de monitorizare au constatat niveluri constante sau în scădere. Harta arată concentrațiile medii de nitrați în apele subterane.

Cu cât o apă subterană este mai adâncă, cu atât aceasta tinde să fie mai curată. Cel mai mare procent de ape contaminate se află la o adâncime cuprinsă între 5 și 15 m.

Conform datelor referitoare la **apele dulci de suprafață**, 21 % din stațiile de monitorizare din UE-27 au identificat concentrații de nitrați sub 2 mg/l și doar 3 % au raportat concentrații mai mari de 50 mg/l. La nivelul UE-15, 70 % din locații au raportat niveluri de nitrați constante sau în scădere comparativ cu perioada 2000-2003.

Austria, Germania, Grecia, Finlanda, Irlanda, Luxemburg, Portugalia și Suedia nu au detectat ape de suprafață cu niveluri ale nitraților care să depășească 50 mg/l.

Criteriile variate utilizate în evaluarea stării trofice arată că este dificilă compararea diferitelor state membre. Cu toate acestea, combaterea eutrofizării din lacuri și din apele marine rămâne o provocare importantă în numeroase regiuni din Europa.

Activități în curs de desfășurare

Aspectul 2: Directiva stabilește o strategie clară de punere în aplicare, care include fermierii

Statele membre au desemnat ca zone vulnerabile teritoriile ale căror bazine de vărsare alimentează ape care sunt sau ar putea fi afectate de nivelurile crescute de nitrați sau de eutrofizare. Austria, Danemarca, Finlanda, Germania, Irlanda, Lituania, Luxemburg, Malta, Țările de Jos și Slovenia au decis să ofere același grad de protecție la nivelul întregului teritoriu național, fără a desemna zone vulnerabile la nitrați.

Statele membre au trebuit să stabilească coduri de bune practici pentru fermieri, care să fie puse în aplicare pe bază facultativă pe întreg teritoriul acestora, precum și să elaboreze programe specifice de acțiune cu implementare obligatorie de către fermierii localizați în zone vulnerabile la nitrați.

Periodic, acestea trebuie să revizuiască zonele desemnate vulnerabile la nitrați, să monitorizeze eficacitatea programelor de acțiune și să le modifice pentru a garanta că acestea sunt în linie cu obiectivele directivei, precum și să își prezinte constatările Comisiei Europene.

Învățare prin acțiune

Aspectul 3: Toate cele 27 de state membre au elaborat programe de acțiune vizând reducerea poluării cu nitrați, iar calitatea acestora este în creștere

Programele de acțiune trebuie să includă un set de măsuri prevăzute în directivă, referitoare, de exemplu, la perioadele când fertilizarea este interzisă sau la capacitatea minimă de depozitare a gunoii de grajd, precum și reguli pentru controlul răspândirii substanțelor nutritive în apropierea apelor sau în pantă, pentru a se reduce astfel riscul de contaminare.

Toate statele membre au elaborat unul sau mai multe programe de acțiune.

Majoritatea programelor de acțiune acoperă integral măsurile esențiale și toate includ limita anuală de 170 kg pe hectar de azot provenit din gunoii de grajd prevăzută în directivă. Cu toate acestea, unele programe trebuie să stabilească reguli mai stricte cu privire la dispozițiile privind depozitarea, fertilizarea echilibrată și perioadele în care fertilizarea este interzisă.

- Capacitatea de depozitare a crescut comparativ cu ultima perioadă de raportare, dar rămâne o problemă frecventă. Aceasta trebuie să facă față perioadelor când aplicarea de gunoi de grajd este interzisă sau este imposibilă ca urmare a condițiilor meteorologice. Principalul obstacol pentru fermieri îl reprezintă lipsa resurselor financiare, astfel că ar putea fi necesare investiții suplimentare.
- Majoritatea fermierilor respectă cu ușurință regulile. Problemele, acolo unde ele există, se referă în principal la evidențe contabile inexacte și la lipsa de cunoștințe, mai ales în rândul micilor producători agricoli. Cu toate acestea, mai multe țări raportează creșterea sprijinului pentru protecția mediului acordat de fermieri.
- Cipru, Ungaria și Spania asociază normele de aplicare a fertilizanților cu regulamentele privind sistemele de irigare. De exemplu, 85-90 % din fermierii ciprioți aplică tehnici avansate de irigare adaptate la necesitățile reale ale culturilor.

Directiva permite statelor membre să obțină, în condiții stricte, derogări pentru a depăși limita de 170 kg. Acestea trebuie să demonstreze că pot îndeplini obiectivele directivei prin îmbunătățirea altor măsuri și prin reducerea pierderilor de substanțe nutritive pe alte căi. Statele membre trebuie să prezinte justificări obiective pentru utilizarea de cantități mai mari de gunoi de grajd decât ar corespunde cantității de 170 kg azot pe hectar pe an prevăzute în directivă: de exemplu, perioade lungi de vegetație, culturi cu o puternică absorbție de azot, precipitații nete ridicate sau stări excepționale ale solurilor. Derogarea se acordă printr-o decizie a Comisiei, în urma unui aviz favorabil din partea Comitetului pentru reglementarea nitraților.

Șapte țări au obținut derogări până în decembrie 2009: Austria (a expirat la sfârșitul anului 2007), Belgia (două decizii ale Comisiei, pentru Flandra și Valonia), Irlanda, Germania, Danemarca, Țările de Jos și Regatul Unit (două decizii ale Comisiei pentru Anglia, Scoția și Țara Galilor și Irlanda de Nord).

Contextualizare

Aspectul 4: Directiva privind nitrații face parte dintr-un cadru cuprinzător de legislație europeană destinat protejării mediului

Directiva privind nitrații este strâns legată de alte politici ale UE privind apa, aerul, schimbările climatice și agricultura, iar punerea în aplicare a acesteia aduce beneficii în toate aceste domenii:

- Reducerea nitraților face parte integrantă din **Directiva-cadru privind apa** (2000), care stabilește o abordare cuprinzătoare și transfrontalieră cu privire la protecția apei organizată în jurul districtelor hidrografice (RBD) cu scopul de a atinge o stare bună a corpurilor de apă europene până în 2015.
- Noua **Directivă privind apele subterane** (2006) confirmă faptul că valoarea-prag maximă pentru concentrațiile de nitrați este de 50 mg/l. Mai multe state membre și-au stabilit propriile limite mai stricte pentru a atinge o stare bună.
- **Calitatea aerului și a solului:** gestionarea efectivelor de animale și agricultura cauzează, printre altele, emisii de amoniac (NH_3) care afectează sănătatea oamenilor și mediul prin rolul pe care acestea îl joacă în procesul de acidifiere a solurilor, eutrofizarea apelor și poluarea cu ozon la nivelul solului, împreună cu alți agenți poluanți (dioxid de sulf, oxizi de azot, compuși organici volatili). Se așteaptă ca punerea integrală în aplicare a Directivei privind nitrații să contribuie la reducerea, până în 2020, a emisiilor de amoniac cu 14 % față de nivelurile din 2000, deoarece măsurile care limitează, de exemplu, cantitățile de fertilizanți aplicate, au un impact pozitiv atât asupra pierderilor de substanțe nutritive în apă, cât și asupra emisiilor de amoniac în atmosferă.
- **Schimbările climatice:** toate activitățile legate de gestionarea efectivelor de animale și a fertilizanților eliberează oxid de azot (N_2O) și metan (CH_4), gaze

Starea trofică

Atunci când cantități mari de substanțe nutritive provenite din apele uzate sau fertilizanți contaminează corpurile de apă, acestea pot cauza fenomenul de eutrofizare. Aceasta înseamnă creșterea excesivă a buruienilor și a algelor care sufocă și decolorează apele, perturbând ecosistemele normale și privând peștii de oxigen. Aproximativ 33 % din stațiile de monitorizare din râurile și lacurile europene, precum și unele ape costiere, prezintă semne de eutrofizare.

DIRECTIVA PRIVIND NITRAȚII PENTRU UE-27 PERIOADA DE RAPORTARE 4 (2004-2007)

APE SUBTERANE CONCENTRAȚII MEDII DE NITRAȚI

media NO_2 , exprimată în mg/l

- < 25
- 25 - 40
- 40 - 50
- ≥ 50

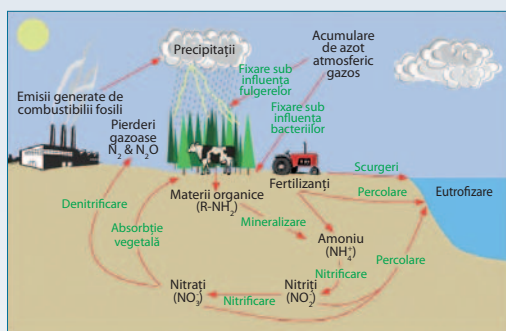

Sursa: DG ENV, Rapoarte ale statelor membre referitoare la implementarea Directivei privind nitrații
Sistem de referință și coordonate: ETRS89 Lambert Azimutal Equal Area
Cartografiat: JRC/IG 2009
© EuroGeographics pentru frontierele administrative
© JRC, Comisia Europeană
Creat pe baza ELISA
(European Land Information System for Agriculture and Environment – Sistemul european de informații cadastrale pentru agricultură și mediu)

Ciclul azotului

Azotul este esențial pentru viața pe pământ, iar **ciclul azotului** este unul dintre cele mai importante cicluri ale substanțelor nutritive pentru ecosistemele naturale. Plantele absorb azotul din sol, iar animalele se hrănesc cu plante. Atunci când acestea mor și se descompun, azotul se reîntoarce în sol, unde bacteriile îl transformă, iar ciclul reîncepe. Cu toate acestea, activitățile agricole pot perturba echilibrul acestui ciclu, de exemplu prin aplicarea excesivă de fertilizanți, cauzând, pe de o parte, poluarea apei și eutrofizarea ca urmare a unui exces de încărcare cu substanțe nutritive, iar, pe de altă parte, acidifiere și efecte ale gazelor cu efect de seră, ca urmare a emisiilor gazoase.

cu efect de seră cu potențial de încălzire globală de 310 și, respectiv, de 21 de ori mai mare decât CO₂. În cazul în care ar fi complet pusă în aplicare, Directiva privind nitrații ar putea să reducă, până în 2020, spre exemplu, emisiile de N₂O cu 6 % comparativ cu nivelurile din 2000 și să contribuie la combaterea schimbărilor climatice.

- **Politica agricolă comună (PAC)** vine în sprijinul Directivei privind nitrații prin acordarea de asistență directă și prin măsuri de dezvoltare rurală. De exemplu, o serie de state membre au inclus printre inițiativele agroecologice pentru care fermierii pot primi plăți măsuri de gestionare a substanțelor nutritive, cum ar fi crearea de zone-tampon mai largi în preajma cursurilor de apă. Sprijinul direct se face cu respectarea legislației UE privind mediul, inclusiv Directiva privind nitrații.
- **Directiva privind apele reziduale din mediul urban** (1991) stabilește standarde pentru colectarea și tratarea apelor reziduale provenite de la consumatorii casnici și anumite sectoare industriale.

Inovare

Aspectul 5: Noile tehnologii precum prelucrarea gunoii de grajd sunt din ce în ce mai populare și oferă noi soluții de combatere a poluării

Rapoartele indică un interes din ce în ce mai mare în ceea ce privește inițiativele de prelucrare a gunoii de grajd. În zonele cu creștere intensivă a animalelor caracterizate de surplusuri mari de substanțe nutritive, fermierii prelucrează gunoii de grajd în vederea facilitării transportului și a gestionării. Tehnicile variază de la simpla separare în fracțiuni lichide și solide la uscarea, compostarea sau incinerarea fracțiunilor solide și filtrarea pe membrane sau tratarea biologică, care îi permite fracțiunii lichide curate să se întoarcă în sistemele de apă. Acestea sunt deseori combinate cu procese de digestie în instalații de biogaz, pentru producerea de energie. Grupuri de fermieri au investit în instalații cooperative mai ales în Belgia, Țările de Jos și Spania.

Crescătorii de animale experimentează, de asemenea, noi tehnici de furajare, precum diete sărace în azot și gestionarea avansată a procesului de furajare, care contribuie la ameliorarea eficienței transformării furajelor și la reducerea excreției de substanțe nutritive.

Perspectivile sunt favorabile

Aspectul 6: Pe ansamblu, raportul pentru perioada 2004-2007 indică un progres semnificativ către ape mai curate

În UE, calitatea apei este din ce în ce mai bună, iar planurile de acțiune au un grad din ce în ce mai ridicat de calitate și eficiență. Zona de pe teritoriul UE care face obiectul punerii în aplicare de planuri de acțiune a crescut, mai ales în UE-15, unde se ridică la 44,6 % din suprafața totală. Începând cu 2004, Belgia, Italia, Portugalia și Spania, în special, și-au extins zonele vulnerabile. Cu toate acestea, în mai multe regiuni, aceste zone necesită încă extinderi suplimentare.

Per ansamblu, 70 % din apele de suprafață și 66 % din apele subterane se îndreaptă în direcția corectă. Reducerea efectivelor de animale și a utilizării de fertilizanți sunt benefice, dar agricultura rămâne o sursă majoră de azot în apele de suprafață.

Multe state membre trebuie să își intensifice eforturile cu privire la monitorizare, identificarea zonelor cele mai susceptibile să fie afectate de poluare și elaborarea de programe de acțiune mai stricte. Comisia va continua să concluzioneze cu statele membre, sprijinindu-le să atingă obiectivele prevăzute în directivă.

Informații suplimentare

Punerea în aplicare a Directivei privind nitrații:

http://ec.europa.eu/environment/water/water-nitrates/index_en.html

Oficiul pentru Publicații

© Uniunea Europeană, 2010
Reproducerea este autorizată
cu condiția menționării sursei.

